

--จริยธรรมทางธุรกิจ VS กฎหมายแข่งขันทางการค้า--

ผู้ประกอบการธุรกิจของประเทศไทยเริ่มมีความตื่นตัวในเรื่องของจริยธรรมทางธุรกิจโดยมีการทำ CSR (Corporate social responsibility : ความรับผิดชอบต่อสังคม) โดยเล็งเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญในการปรับตัวและเติบโตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาคาการประกอบธุรกิจที่ขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อ เช่น การแทรกแซงทางธุรกิจของผู้อื่นเพื่อแย่งชิงลูกค้า การใช้อำนาจตลาดที่มีอยู่เอารัดเอาเปรียบด้วยการเรียกรับผลประโยชน์ในอัตราที่สูงเกินควร การจำหน่ายน้ำและอาหารที่ปนเปื้อนแบคทีเรียและสารเคมี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจคำนึงถึงจริยธรรมทางธุรกิจควบคู่กับการกำหนดนโยบาย ตลอดจนการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจที่อยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะลดลง

แล้วจริยธรรมทางธุรกิจเป็นอย่างไร???

จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) หมายถึง หลักแห่งความประพฤติเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ พนักงาน และลูกจ้าง ที่บ่งบอกว่าพฤติกรรมแบบใดถือได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด พฤติกรรมแบบใดที่ควรกระทำหรือควรหลีกเลี่ยงและละเว้นไม่ปฏิบัติ ทำให้ได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากคู่ค้า คู่แข่งขัน ลูกค้า พนักงาน และหน่วยงานราชการ ซึ่งจริยธรรมทางธุรกิจนั้นมักสอดคล้องกับกฎหมายแข่งขันทางการค้า

ทั้งนี้ มูลนิธิสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย (IMET) ได้เสนอหลักจริยธรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่อลูกค้าและคู่แข่งไว้ดังนี้

จริยธรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่อลูกค้า

1. ขายสินค้าและบริการในราคาที่ยุติธรรม เทียบได้กับมาตรา 25 และ 29 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดราคาขายสินค้า/บริการอย่างไม่เป็นธรรม
2. สินค้าและบริการที่เสนอขายต้องมีคุณภาพ เทียบได้กับมาตรา 27(8) ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจตกลงร่วมกันลดคุณภาพสินค้า/บริการให้ต่ำลง โดยจำหน่ายในราคาเดิมหรือสูงขึ้น
3. ดูแลและให้บริการแก่ลูกค้าทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เทียบได้กับมาตรา 29 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดราคาให้แก่ลูกค้าแต่ละรายไม่เท่ากัน
4. ไม่ทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นโดยไม่มีเหตุผล เทียบได้กับมาตรา 25 และ 29 ในลักษณะเดียวกับข้อ 1
5. ปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างมีน้ำใจ เทียบได้กับมาตรา 29 ที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจบังคับลูกค้าหรือกำหนดข้อเรียกร้องใดๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

จริยธรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่อสู้แข่งขัน

1. ไม่กลั่นแกล้ง ให้อายป้ายสี ช่มชู้ กีดกัน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เทียบได้กับมาตรา 29 ที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ ซึ่งมีผลเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ชัดขวาง หรือกีดกันหรือจำกัดการประกอบธุรกิจของคู่แข่ง
2. ให้ความร่วมมือในการแข่งขัน เช่น การให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ (ไม่ใช่การตกลงร่วมกัน) เทียบได้กับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการให้การแข่งขันเป็นไปโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

จริยธรรมทางธุรกิจ VS กฎหมายแข่งขันทางการค้า

จริยธรรมทางธุรกิจ เป็นสิ่งที่ก่อเกิดจากจิตสำนึกของผู้ประกอบธุรกิจ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องมีทั้งผู้บริหาร ฝ่ายการตลาด และฝ่ายกฎหมายของธุรกิจ โดยทั่วไปจริยธรรมทางธุรกิจมักเป็นที่ยอมรับและชื่นชมโดยทั่วไป ปัจจุบันมีผู้ประกอบการบางรายโดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น กลุ่ม SCG กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นธรรมซึ่งจะเป็นแนวทางเดียวกันกับกฎหมายการแข่งขันทางการค้า เช่น โครงการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่กำหนดให้มีการรับรู้ รับฟังความเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงเพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมพัฒนาให้บริษัท คู่ค้า ชุมชน ที่เกี่ยวข้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนตลอดไป เป็นต้น

กฎหมายแข่งขันทางการค้า เป็นข้อบังคับ กติกาของรัฐ ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับและควบคุมความประพฤติ โดยมีการกำหนดบรรทัดฐาน (Norms) เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามและมีบทลงโทษเพื่อเป็นการควบคุม โดยกำหนดพฤติกรรมหลักที่เข้าข่ายฝ่าฝืนกฎหมายอยู่ 4 พฤติกรรม ได้แก่ การใช้อำนาจเหนือตลาดในทางมิชอบ (มาตรา 25) การรวมธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดการผูกขาด (มาตรา 26) การตกลงร่วมกันหรือการขั้ว (มาตรา 27) และพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา 29)

จริยธรรมทางธุรกิจและกฎหมายการแข่งขันทางการค้าเป็นสิ่งที่เกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ตลาดมีสภาพแวดล้อมและการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยมีเจตนาที่จะทำให้สังคมดีโดยเริ่มจากหน่วยเล็ก ๆ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจแต่ละราย แล้วส่งผลต่อสังคมโดยรวมให้ดีขึ้นไปด้วย (Social Sanction) ดังนั้นการเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีจริยธรรมจะช่วยป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายการแข่งขันทางการค้าได้ทางหนึ่ง

จริยธรรมและกฎหมายมีความแตกต่างกันหลายประการ ได้แก่

1. **การบังคับใช้** กฎหมายเป็นข้อบังคับที่รัฐกำหนดขึ้นตามความเหมาะสม และผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตาม ส่วนจริยธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้ประกอบธุรกิจและความสมัครใจ
2. **เหตุแห่งการเกิด** กฎหมายเกิดจากความต้องการจัดระเบียบ/ความเป็นธรรมเมื่อรัฐบาลเล็งเห็นว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลง ส่วนจริยธรรมเกิดจากจิตสำนึกของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องการให้สังคมดี
3. **บทลงโทษ** กฎหมายมีการกำหนดบทลงโทษไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนจริยธรรมไม่มีการกำหนดบทลงโทษแต่สังคมจะเป็นผู้ลงโทษเอง เช่น การประณาม การต่อต้าน เป็นต้น
4. **การยกย่องสรรเสริญ** ผู้ประกอบธุรกิจที่ปฏิบัติตามกฎหมายถือเป็นผู้ประกอบการที่ดี ส่วนผู้ประกอบการที่มีจริยธรรมจะได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึกดี
5. **เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสิน** กฎหมายระบุอย่างชัดเจนว่าสิ่งไหนทำได้-ไม่ได้และกำหนดว่าสิ่งไหนเรียกว่าผิด-ไม่ผิด ส่วนจริยธรรมมีความยืดหยุ่นมาก โดยใช้ความรู้สึกของผู้ที่อยู่ร่วมในสังคมวัดว่าสิ่งไหนทำได้-ไม่ได้และกำหนดว่าสิ่งไหนเรียกว่าผิด-ไม่ผิด ซึ่งเสี่ยงต่อการเข้าข่ายฝ่าฝืนกฎหมายการแข่งขันทางการค้าได้

